

УДК 378.147.6:159.9:004:170

**PERSONAL DEVELOPMENT EDUCATION IN TECHNICAL
UNIVERSITIES: INTEGRATION OF KNOWLEDGE AND VALUES
ОСОБИСТІСЬКЕ ВИХОВАННЯ У ТЕХНІЧНИХ ВУЗАХ:
ІНТЕГРАЦІЯ ЗНАНЬ І ЦІННОСТЕЙ**

Palahniuk Mykhailo*Doctor of Philosophy,**Associate Professor of the Department of Social Studies,**Ivano-Frankivsk National Technical University of Oil and Gas, Ukraine;**ORCID ID:0000-0002-2512-075X*

Анотація. Стаття присвячена актуальному питанню формування особистості майбутнього інженера в умовах сучасного світу. Автор підкреслює, що технічні вузи, традиційно зосереджені на наданні студентам фахових знань, все більше усвідомлюють необхідність розвитку в них таких якостей, як соціальна відповідальність, креативність, комунікативні навички та етичні принципи.

У статті розглядаються різноманітні аспекти особистісного виховання у технічних вузах, зокрема: важливість особистісного розвитку, сфери особистісного виховання, методи особистісного виховання, виклики та перспективи.

Автор робить висновок про те, що особистісне виховання є невід'ємною частиною підготовки сучасного інженера і сприяє формуванню фахівців, які здатні не тільки вирішувати технічні завдання, але й брати відповідальність за наслідки своєї діяльності.

Ключові слова: особистісне виховання, технічні вузи, інженери, м'які навички, соціальна відповідальність, етика, креативність, цінності, інновації.

Вступ.

Технічні вузи традиційно фокусуються на наданні студентам глибоких знань у своїх галузях. Однак, сучасний світ вимагає від фахівців не лише технічних навичок, а й розвинених soft skills, соціальної відповідальності та етичних принципів. Тому особистісне виховання стає невід'ємною частиною освітнього процесу у технічних університетах. Глобалізація, науково-технічний прогрес та зростаюча складність суспільних проблем висувають нові вимоги до сучасного фахівця. Більше того, від інженерів, як творців майбутнього, очікується не лише глибоких знань у своїй галузі, а й високого рівня соціальної відповідальності, креативності та здатності до міждисциплінарної співпраці. Саме тому питання особистісного розвитку набуває особливої актуальності в контексті сучасної вищої технічної освіти.

Основний текст.

Особистісне виховання є дуже важливим, адже це не просто модний термін, а фундамент для успіху в будь-якій сфері життя. Воно допомагає формувати особистість, яка здатна не тільки досягати поставлених цілей, але й жити повноцінним життям, будувати міцні стосунки та робити позитивний внесок у суспільство. Чому особистісне виховання важливе для студентів технічних вузів? Найперше воно формує соціальну відповідальність, адже інженери створюють технології, які впливають на життя мільйонів людей. Тому важливо, щоб вони розуміли соціальні наслідки своїх розробок і діяли етично. У сучасному світі ми працюємо у міждисциплінарних командах. Для

ефективної співпраці необхідні такі якості, як комунікабельність, лідерство, вміння працювати в команді. Також технічний прогрес вимагає постійного пошуку нових рішень. Для цього необхідні творчі здібності, критичне мислення та здатність до інновацій. Ну і звісно адаптивність, адже світ швидко змінюється, і інженери повинні бути готові до нових викликів. Для цього необхідно постійно вчитися, розвиватися і адаптуватися до нових умов [1, с. 4].

Сучасний світ вимагає від інженерів не тільки глибоких технічних знань, а й здатності працювати в міждисциплінарних командах, приймати етичні рішення та бути готовими до постійних змін. Особистісно розвинений інженер – це не просто фахівець, а лідер, який здатний змінювати світ на краще. Виховання особистості в технічних вузах – це інвестиція в майбутнє, адже саме від інженерів залежить, яким буде наш світ.

Методи особистісного виховання:

Інтерактивні лекції: Залучення студентів до обговорення етичних дилем, кейсів з реального життя.

Проектна діяльність: Робота над проектами, які вимагають застосування знань з різних дисциплін і розвитку м'яких навичок.

Стажування: Практика на підприємствах, де студенти можуть побачити, як теоретичні знання застосовуються на практиці.

Волонтерська діяльність: Участь у соціальних проектах, що сприяє розвитку соціальної відповідальності.

Міжкультурні обміни: Спілкування зі студентами з інших країн, що сприяє розвитку толерантності і міжкультурної компетентності [2, с. 339].

Одним з основних викликів є інтеграція особистісного виховання в жорсткий графік технічних спеціальностей. Крім того, необхідна розробка ефективних методик оцінювання розвитку м'яких навичок.

Перспективи розвитку особистісного виховання пов'язані з використанням нових технологій (онлайн-платформи, симуляції), а також з посиленням співпраці між університетами, бізнесом і громадськими організаціями.

Особистісне виховання не лише допомагає нам досягти професійних висот, але й сприяє побудові міцних сімейних відносин. Вміння слухати, співпереживати та вирішувати конфлікти мирним шляхом – це навички, які необхідні для створення гармонійних стосунків з близькими людьми. Крім того, розвинений емоційний інтелект допомагає нам краще розуміти себе та свої потреби, що, в свою чергу, сприяє пошуку свого призначення і досягненню внутрішньої гармонії.

Проведене дослідження показало, що студенти технічних спеціальностей цінують не лише професійні знання, а й розвиток таких якостей, як креативність, комунікабельність та соціальна відповідальність. Найбільш ефективними методами формування цих якостей виявилися проектна діяльність та інтерактивні методи навчання. Однак, дослідження також виявило потребу в розробці більш систематичних програм особистісного розвитку. Отримані результати можуть бути використані для розробки рекомендацій щодо вдосконалення навчальних планів та програм у технічних вузах [5, с. 9].

Євроінтеграційні процеси вимагають від фахівців високого рівня компетентностей та здатності до постійного навчання. У цьому контексті ключовим поняттям стає «інтелектуальний капітал». Це не лише сукупність формалізованих і неформалізованих знань, а й здатність застосовувати їх для вирішення складних задач. Для розвитку інтелектуального капіталу організацій необхідно приділяти особливу увагу фундаментальній підготовці фахівців, формуючи їх як цілісні особистості, здатні до інтегрального підходу до розв'язання професійних та життєвих проблем.

Розвиток людини як особистості – це стратегічна інвестиція в майбутнє нашої країни. Формуючи особистість з високою духовністю, ми закладаємо міцні основи моральності та відповідальності. Патріотизм надихає на служіння Батьківщині, а професіоналізм забезпечує ефективність у досягненні цілей. Соціальна відповідальність робить людину частиною спільноти, готовою до співпраці та взаємодопомоги. Інвестуючи в людський капітал, ми готуємо національну еліту, здатну вирішувати складні завдання та будувати процвітаюче суспільство.

Результатом дослідження академіка В.Г. Кременя «Людиноцентризм як складова філософії освіти» стало визначення освіти як багатомірної і багатофункціональної системи, побудованої на цивілізаційних засадах, як складової переходу від індустріального до науково-інформаційного суспільства. Цим дослідником-філософом обґрунтовано принципи інтелектуального і духовного розвитку особистості в поєднанні з цінностями освітнього процесу як важливими морально-духовними константами європейського і українського суспільства. Ідея людиноцентризму, зокрема дитиноцентризму розглянута як провідний чинник соціального прогресу суспільства, як основа трансформаційних змін в освіті в напрямі до нових духовних вимірів, переходу від локально-стабільного до інтегрального рівня розвитку [3, с. 365].

Людиноцентризм в освіті – це парадигма, що орієнтована на розвиток індивідуальних здібностей, цінностей та потенціалу кожної людини. На відміну від традиційної освіти, яка часто фокусується на передачі знань, людиноцентрична освіта спрямована на формування всебічно розвиненої особистості, здатної до самореалізації та творчості.

Людиноцентричний підхід дозволяє:

Розвивати індивідуальність, адже кожна людина є унікальною, і освіта має надавати можливість всім реалізувати свій потенціал.

Підвищувати мотивацію: Коли студент бачить, що його інтереси та потреби враховуються, він більш мотивований до навчання.

Готувати до життя: Людиноцентрична освіта готує до постійних змін у сучасному світі, розвиваючи в них адаптивність, креативність та критичне мислення.

Сприяти соціальній злагоді: Виховуючи повагу до інших, толерантність та співпрацю, освіта сприяє створенню більш злагодженого суспільства.

Гармонійна особистість – це індивід, у якого поєднані різноманітні аспекти розвитку: інтелектуальний розвиток: здатність мислити критично, аналізувати

інформацію, вирішувати проблеми; емоційний розвиток: здатність розуміти та керувати своїми емоціями, встановлювати міцні соціальні зв'язки; соціальний розвиток: здатність ефективно взаємодіяти з іншими людьми, працювати в команді, брати участь у соціальному житті; моральний розвиток: здатність розрізняти добро і зло, приймати відповідальні рішення, жити за власними принципами; фізичний розвиток: здатність підтримувати здоров'я, займатися фізичною активністю; духовний розвиток: пошук сенсу життя, розвиток внутрішнього світу, відкритість для нових знань та досвіду.

Ідеал гармонійної людини був центральним для античної філософії. Платон, Аристотель та інші філософи розглядали людину як мікрокосмос, який має досягти гармонії з макрокосмосом. Гуманістичні ідеї підкреслюють цінність людини як такої, її право на саморозвиток і щастя. Екзистенціалісти акцентують увагу на особистому досвіді, свободі вибору та відповідальності людини за своє життя. Позитивна психологія фокусується на сильних сторонах людини, її потенціалі та щасті.

Стратегії формування гармонійної особистості:

Освіта має бути спрямована не тільки на передачу знань, але й на розвиток умінь, навичок і цінностей, необхідних для життя в сучасному світі.

Виховання має бути цілеспрямованим процесом формування особистості, який включає в себе моральне, естетичне та трудове виховання.

Саморозвиток, людина повинна постійно працювати над собою, розширювати свої знання і вміння.

Соціальні взаємодії з іншими людьми сприяють розвитку соціальних навичок, емпатії та співробітництва [4, с. 402].

Сучасний світ ставить перед нами нові виклики, але також відкриває нові можливості для розвитку. Тож гармонійна особистість – це не статична модель, а процес постійного розвитку та самовдосконалення.

Висновок.

Особистісне виховання є невід'ємною частиною підготовки сучасного інженера. Воно дозволяє виховати не лише висококваліфікованих фахівців, але й відповідальних громадян, здатних вирішувати складні проблеми сучасності.

Проведене дослідження підтвердило актуальність проблеми особистісного виховання у технічних вузах. Інтеграція знань і цінностей є необхідною умовою для формування конкурентоспроможного фахівця, здатного не тільки вирішувати професійні завдання, але й брати соціальну відповідальність.

Виявлено, що використання інтерактивних методів навчання, проектної діяльності та залучення студентів до соціальних проектів сприяє розвитку таких ключових компетентностей, як критичне мислення, креативність, комунікабельність та соціальна відповідальність.

Для ефективної реалізації особистісного виховання необхідно розробити спеціальні навчальні програми, забезпечити належну підготовку викладачів та створити сприятливе освітнє середовище. Перспективними напрямками подальших досліджень є вивчення впливу цифрових технологій на особистісне зростання студентів та розробка моделей оцінювання результатів особистісного розвитку.

Знання та цінності не існують окремо, а взаємодіють і впливають один на одного. Знання надають інструменти для вирішення проблем, а цінності визначають, які проблеми є важливими і як їх слід вирішувати. Інтеграція знань і цінностей в технічних вузах є необхідним кроком для підготовки фахівців, які зможуть створювати світ, в якому технології служать на благо людства.

Література:

1. Вакарчук І. Сучасні тенденції розвитку професійно-технічної освіти: пріоритети та завдання // Освіта України. № 63–64. 22 серпня 2008 р. С. 4.
2. Ващенко Л.М. Інновації в освіті // Енциклопедія освіти Акад. пед. наук України; головний ред. В.Г.Кремень. К.: ЮрінкомІнтер, 2008.С. 338-340.
3. Кремень В.Г. Філософія людиноцентризму в стратегіях освітнього простору. Київ: Педагогічна думка, 2009. С. 365-366.
4. Кремень В. Г. Філософія національної ідеї. Людина. Освіта. Соціум. Вид.переробл. К.: Грамота, 2010. 576с.
5. Ничкало Н. Розвиток людського капіталу: нові виклики до ХХІ століття. Передмова до книги: Десятов Т. Національні рамки кваліфікацій у країнах ЄС: порівняльний аналіз: Науково-методичний посібник / За ред. Ничкало Н.Г. К.: Видавництво «АртЕк», 2008. С. 6-19.

Abstract. *The article is devoted to the topical issue of the formation of the personality of a future engineer in the conditions of the modern world. The author emphasizes that technical universities, traditionally focused on providing students with professional knowledge, are increasingly aware of the need to develop in them such qualities as social responsibility, creativity, communication skills and ethical principles.*

The article considers various aspects of personal education in technical universities, in particular: the importance of personal development, areas of personal education, methods of personal education, challenges and prospects.

The author concludes that personal education is an integral part of the training of a modern engineer and contributes to the formation of specialists who are able not only to solve technical problems, but also to take responsibility for the consequences of their activities.

Keywords: *personal education, technical universities, engineers, soft skills, social responsibility, ethics, creativity, values, innovations.*

Статтю надіслано: 17.12.2024

©Палагнюк М. М.